

VEELGESTELDE VRAGEN

Asbest algemeen

Wat is asbest?

Asbest is een mineraal gesteente dat bestaat uit kristallijne vezels en dat tot eind jaren '90 verwerkt werd in onder andere bouwmaterialen omwille van zijn brandwerende en isolerende eigenschappen. Het werd ook gebruikt als wapening in cement en andere bindmiddelen.

In 1979 werd in België omwille van de gezondheidsrisico's het toepassen van asbest als spuitlaag voor het verhogen van de brandweerstand van een gebouw al verboden. Andere asbestmaterialen werden pas later verboden met uiteindelijk een totaal verbod op het gebruik van asbest in bouwmaterialen eind 1998. Een aantal uitzonderlijke industriële toepassingen werd nog toegelaten tot 2005.

De fijne asbestvezels worden ingedeeld in twee groepen volgens hun kristallijne structuur:

- Amfibolen zijn zeer stevige staafvormige silicaatvezels met een zeer lage oplosbaarheid in het longweefsel. Deze groep bevat de gevaarlijkste asbestsoorten, zoals amosiet of bruine asbest en crocidoliet of blauwe asbest. Ook anthophylliet, tremoliet en actinoliet behoren tot deze groep, maar komen minder vaak voor.
- Serpentijnen bestaan uit silicaatvezels en blijven iets minder lang in het longweefsel aanwezig dan de andere soorten asbest, maar dat maakt ze niet minder gevaarlijk. Deze groep bevat onder andere chrysotiel, ook wel witte asbest genoemd.

Waar werd asbest toegepast?

Destijds werden zowel zogenaamde hechtgebonden materialen (asbestcement, lijm, mastiek,...) als semi-gebonden tot niet-gebonden asbestmaterialen (spuitlagen, textielen, kalkisolaties, asbestkarton,...) op de markt gebracht. Het betreft meer dan 3000 verschillende soorten asbestmaterialen die tussen WOII en 1999 gebruikt werden. Vooral gebouwen en installaties die dateren van de jaren 60, 70 en 80 of die in die periode gerenoveerd werden, kunnen heel wat asbestmaterialen bevatten. In de jaren 90 werden vooral nog hechtgebonden materialen (in de volksmond gekend als eternit) en dichtingen toegepast. Gebouwen en installaties die voor 1999 gebouwd of geplaatst werden, kunnen dus asbesthoudende materialen bevatten.

Wat is het verschil tussen hechtgebonden, semi-hechtgebonden en niet-hechtgebonden asbest?

Het gevaar van asbest hangt niet alleen af van het soort vezels maar vooral van de mate waarin deze vezels gebonden zijn met andere materialen en van de staat van dit bindingsmateriaal. Asbest betekent niet automatisch dat het gevaarlijk is: het is helemaal

niet gevaarlijk om naar asbest te kijken of het aan te raken als het in goede staat is. Er ontstaat alleen een risico als de materialen uiteenvallen in fijne vezels die zich verspreiden in de lucht. Op dat ogenblik kunnen ze door inademing de longen binnendringen.

We onderscheiden drie categorieën van asbesthoudende materialen:

- Hechtgebonden asbest: asbestcement, asbesthoudende vloertegels en vloerbekledingen, asbesthoudende bitumen en roofingproducten en asbesthoudende pakkingen en dichtingen waarvan het bindmiddel bestaat uit cement, bitumen, kunststof of lijm. Uit deze materialen komen weinig of geen vezels vrij als ze in goede staat zijn, tenzij je er onzorgvuldig mee omspringt (breken, slijpen, boren,...).
- Semi-hechtgebonden asbest: in oorsprong hechtgebonden asbest waarvan door veroudering, verwerking of beschadiging het bindmiddel in slechte staat is en de asbestvezels dus minder bindt. De materialen zijn bros, fragiel en breekbaar geworden waardoor makkelijker asbestvezels vrijkomen. Een typisch voorbeeld vormen asbestcementleien en golfplaten op daken.
- Niet hechtgebonden asbest: alle andere asbesthoudende materialen. Deze asbesthoudende producten zijn de gevaarlijkste, want ze bevatten veel asbestvezels die bovendien makkelijk kunnen vrijkomen, zelfs passief door trillingen of luchtstromen.

Hoe weet ik of een bepaald materiaal asbest bevat?

Asbest heeft bijzonder veel toepassingsvormen. Het werd gebruikt in meer dan 3.500 materialen en kan overal aanwezig zijn in gebouwen. Experts treffen zelfs regelmatig nog nieuwe varianten van asbesthoudende (bouw)materialen aan. Gezien de grote diversiteit aan toepassingen kan er vaak enkel via een labo-analyse bepaald worden of een materiaal al dan niet asbesthoudend is.

Asbest werd voornamelijk gebruikt van 1945 tot en met 2001 met een piek tussen 1955 en 1985. Het productiejaar van een toepassing kan je alvast een eerste aanwijzing geven. Ook de plannen, facturen, technische fiches en andere gegevens van de fabrikant kunnen nuttig zijn.

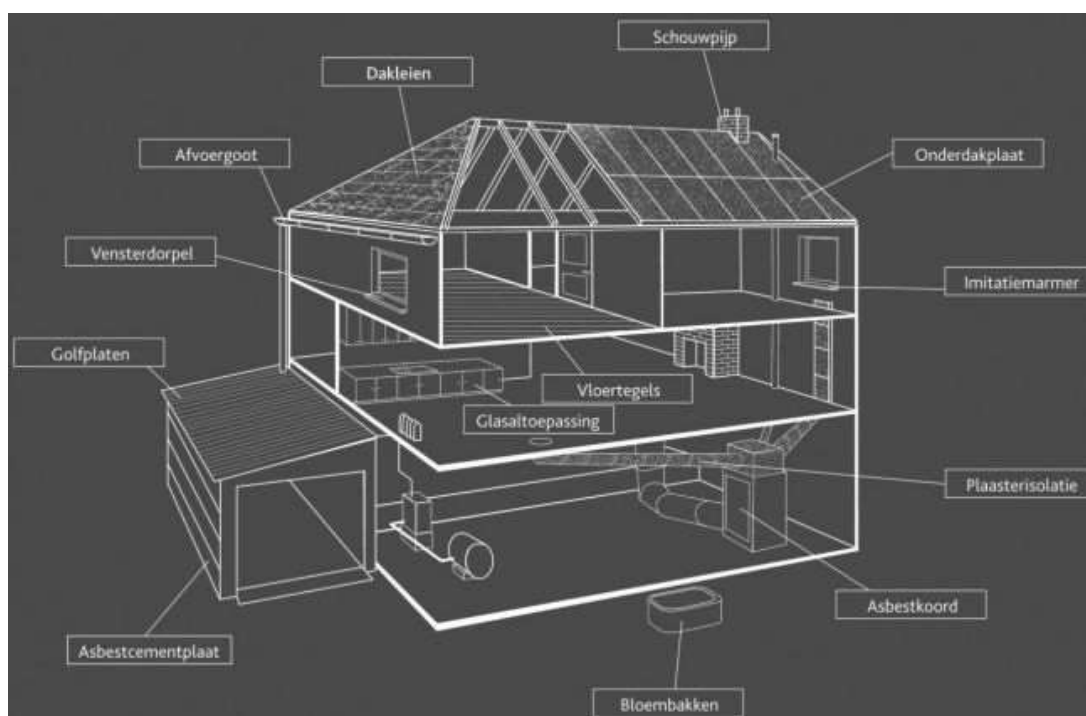
De meeste materialen in asbestcement hebben een kenmerkende gewafelde textuur, ook wel "honingraat" genoemd. Meestal zijn ze ook gelaagd.

Waar kan asbest in mijn gebouw voorkomen?

Strijkplanken, golfplaten, remblokjes, vloerbedekking, laboratoriummateriaal, pijpen, vloeistoffilters, gasmaskers, isolatiemateriaal,... Het zijn maar enkele voorbeelden van de duizenden producten waarin tot eind vorige eeuw asbest werd verwerkt. Dat asbest zo populair werd, is helemaal niet vreemd. Het is niet zeldzaam, laat zich vrij makkelijk opdelen en is goedkoop. De vezel bezit ook een reeks wonderlijke deugden: hij is hittebestendig, onbrandbaar, slijtvast, thermisch en akoestisch isolerend en gemakkelijk te bewerken.

Asbest kende dan ook bijzonder veel toepassingsvormen. Het werd gebruikt in meer dan 3.500 materialen en kan overal aanwezig zijn in gebouwen ouder dan 2001. De belangrijkste plaatsen of bronnen van asbesthoudende materialen in een gebouw zijn:

Gebouwdelen	Gebouwelement
Brandvertragende geïsoleerde draagstructuren	Metalen of betonnen structuur: <ul style="list-style-type: none"> • Kolom • Draagbalk • Plafond
Technische lokalen (muren, vloeren, plafonds, deuren, leidingen, verwarmingsketels,...)	<ul style="list-style-type: none"> • Stookplaats • Elektriteitscabine • Lift • Opslagplaats voor brandbare producten
Installatiekanalen	<ul style="list-style-type: none"> • Koker • Vlamdover • Plaat • Luik • Kabeldoorgang • Leiding • Evacuatie • Voeg
Buitentoepassingen	Dak- of gevelbekleding <ul style="list-style-type: none"> • Schrijnwerk (deur, raamwerk, afdichtingsvoeg, omlijsting, bovenlicht, vensterbank ...) • Schoorsteen • Regenpijp • Decoratief element • Bloembak
Binnentoepassingen	<ul style="list-style-type: none"> • Onderdak • Vals plafond • Scheidingswanden • Vloerbekleding • Schrijnwerk (deur, raamwerk, afdichtingsvoegen, omlijsting, bovenlicht, vensterbank, lambrisering ...) • Decoratief element

Wat zijn de gezondheidsrisico's van asbest?

Asbestvezels kunnen bij inademing tot diep in de longen doordringen en zetten zich vast in het longweefsel om uiteindelijk tussen het longvlies en de long terecht te komen. Asbestvezels blijven in tegenstelling tot andere stofdeeltjes en vezels voor de rest van het leven in de longen aanwezig en kunnen bijgevolg langdurig schade toebrengen aan de long. Ze kunnen longkanker veroorzaken evenals enkele typische asbestaandoeningen zoals asbestose (stoflong door asbest na jarenlange grote blootstelling) of mesotheliom (longvlies- of buikvlieskanker). Dergelijke aandoeningen manifesteren zich dikwijls pas 10 tot 40 jaar na de opgelopen blootstellingen. Asbestose en mesotheliom zijn erkende beroepsziekten. Dit geeft ook al aan dat vooral mensen met een technische job (installateurs van centrale verwarming, loodgieters, elektriciens, schrijnwerkers, slopers,...) een groter risico lopen, omdat zij vaak (onwetend) in contact komen met asbestmaterialen tijdens de uitvoering van hun werk. Periodiek medisch onderzoek met controle van de longfunctie is dan ook verplicht voor werknemers die regelmatig werken uitvoer(d)en aan asbestmaterialen.

Wanneer is asbest schadelijk voor de gezondheid?

Asbest is schadelijk bij inademing van vrijgekomen asbestvezels. Asbestvezels kunnen splitsen in kleine, onwaarneembare vezels en daardoor zeer diep in de longen doordringen. Daar kunnen ze ontstekingen veroorzaken en ook ernstige ziekten zoals asbestose, longkanker, buik- en longvlieskanker.

De Wereldgezondheidsorganisatie bevestigt dat asbestvezels enkel schadelijk zijn bij inademing en niet bij orale inname of bij het aanraken van het materiaal. In de normale buitenlucht is asbest aanwezig in heel kleine hoeveelheden die niet schadelijk zijn.

Ziekten door asbest komen vooral voor bij mensen die in hun beroep langdurig zijn blootgesteld aan hoge concentraties asbestvezels, bv. bij asbestwerkers, installateurs van centrale verwarming, loodgieters, elektriciens, schrijnwerkers, slopers,...

Algemeen gelden volgende regels:

- Hoe hoger de concentratie, hoe hoger het risico.
- Hoe kleiner de vezel, hoe groter het risico.
- Hoe langer blootgesteld, hoe groter het risico.

Meestal wordt men pas ziek 10 tot 40 jaar na de blootstelling aan asbestvezels. Medisch onderzoek kan dus niet vaststellen of iemand asbestvezels heeft ingeademd en wat de gevolgen zullen zijn.

Een 'preventieve screening' is alleen zinvol bij mensen die tijdens hun beroep meermaals aan asbest werden blootgesteld. Men moet er wel rekening mee houden dat er nog geen behandeling bestaat die een asbestziekte kan genezen.

Kan ik laten onderzoeken of ik na contact met asbest gezondheidsschade heb opgelopen ?

Op dit moment bestaan er geen testen om na te gaan of en hoeveel asbestvezels je inademde. Asbestvezels zijn ook niet zichtbaar op röntgenfoto's of scans. Er zijn ook geen medische onderzoeken die na blootstelling kunnen voorspellen of er gezondheidsschade is ontstaan of zal ontstaan in de toekomst.

Bestaat er een behandeling die kan voorkomen dat ik ziek wordt na contact met asbest?

Neen, er bestaan geen behandelingen die voorkomen dat je later mogelijk ziek wordt. Het is wel geweten dat roken en asbest elkaars kankerverwekkend vermogen versterken. Dit betekent dat wanneer je rookt en in contact komt met asbestvezels je een hoger risico loopt om ziek te worden dan wanneer je niet rookt en in contact komt met asbestvezels. Door te stoppen met roken, schakel je dit mogelijk extra risico uit.

Mogen mijn kinderen nog in de tuin spelen als er (vermoedelijk) asbest op mijn dak of tuinhuis ligt?

Heb je een dak op je huis of tuinhuis dat (vermoedelijk) asbest bevat, dan kunnen asbestvezels zich ophopen in de dakgoot of in de afdruiptzone als er geen dakgoot is. In die

zones kan een verhoogd blootstellingsrisico bestaan. Dit omdat bij het opdrogen de vezels in de lucht terecht kunnen komen.

- Belopen of bewerken van die afdruiptzones is af te raden.
- Boven afdruiptzones hang je het best onmiddellijk een tijdelijke dakgoot in afwachting van vervanging van het dak.

Mag ik groenten uit mijn moestuin eten als er asbest aanwezig is?

Als je materiaal in je tuin aantreft dat asbest bevat, als er water in je moestuin loopt via een afdak dat uit asbesthoudend materiaal bestaat of als er werken zijn in de omgeving waarbij asbest vrijkomt, mag je de groenten uit je moestuin dan nog opeten?

- Planten nemen geen asbestvezels op en vormen dus geen probleem. Het is natuurlijk altijd aan te raden om groenten en fruit goed te wassen voor je ze gaat eten.
- Asbest dringt ook niet door tot in de eieren van je kippen. Kippen kunnen wel asbestvezels inademen, maar deze blijven in hun longen zitten.

Afhankelijk van de situatie moet je het asbest verwijderen of laten verwijderen.

Mag ik mijn asbestdak of -gevel nog reinigen met hogedruk of ontmossen?

Het is bij wet verboden om een asbestdak te reinigen of te ontmossen met een hogedrukreiniger of roterende borstels. Er is geen enkel systeem dat veilig is voor het reinigen van asbestdaken. Je mag ook geen staalborstel, schuurpapier, zaag of boor gebruiken, omdat er ook dan asbestvezels vrijkomen in de omgevingslucht en het water.

Het enige wat je kan doen, is de dakbedekking op een veilige manier verwijderen en vervangen door een nieuw materiaal dat geen asbest bevat.

Kunnen asbestvezels via de bodem in het grondwater terechtkomen?

Neen. Asbestvezels blijven aan de bodemdeeltjes kleven en verspreiden zich niet naar het grondwater. In een afdruiptzone zal dus enkel de oppervlakkige toplaag van 5 tot 10 cm verontreinigd zijn. Omwoelen, omspitten of ploegen van de grond kan de asbestverontreiniging natuurlijk wel dieper brengen. In dat geval kan de volledig bewerkte laag verontreinigd zijn.

Mag ik nog regenwater opvangen en gebruiken dat ik via mijn asbestdak opvang?

Uit onderzoek blijkt dat regenwater asbestvezels meeneemt. Die asbestvezels kunnen zich ophopen in het regenwaterreservoir en vooral in het bezinksel op de bodem.

Bij lage waterstand kunnen asbestvezels uit de onderste laag mee opgepompt worden. Om zeker te zijn, kan je, in afwachting van de vervanging van je asbestdak, het regenwater het best niet meer gebruiken voor besproeiing van je (moes)tuin.

Neem contact op met een gespecialiseerde firma om je regenwaterreservoir te laten reinigen voor je dit opnieuw gebruikt. Raadpleeg daarvoor een geregistreerde vervoerder of inzamelaar van asbesthoudend materiaal.

Welke zijn de wettelijke verplichtingen m.b.t. asbest?

Op federaal niveau zijn er in België vanuit het KB asbest van 16 maart 2006 uitgebreide verplichtingen voor werkgevers met betrekking tot de opmaak van een verplichte asbestinventaris (met risicoanalyse en beheersplan) voor alle gebouwen en installaties waarin of waaraan werknemers tewerkgesteld worden. Het betreffende KB regelt ook de strikte indeling van asbestwerken, waarbij een duidelijk onderscheid gemaakt wordt tussen eenvoudige handelingen die uitgevoerd kunnen worden met opgeleid en medisch gekeurd personeel en de gespecialiseerde asbestverwijderingswerken die enkel door erkende asbestverwijderaars uitgevoerd mogen worden. Deze wetgeving is volledig gericht op de bescherming van de werknemers en is dus niet van toepassing op particulieren of kleine zelfstandigen die geen personeel in dienst hebben. Ook de verkoop van gebouwen is niet geregeld binnen deze wetgeving.

Op gewestelijk niveau werden een aantal spelregels vastgelegd binnen de milieu- en afvalwetgeving, maar met uitzondering van de bepalingen voor asbestwerven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de indeling van asbestafval als gevaarlijk afval (inclusief regeling inzameling), blijft deze wetgeving eerder vaag en vooral voor heel wat interpretatie vatbaar als het op werken aan asbestmaterialen aan komt. Door de versnippering van de wetgeving op regionaal en federaal niveau en door het ontbreken van een aantal belangrijke aspecten (vb asbest bij verkoop van gebouw) zijn er heel wat grijze zones en achterpoortjes die misbruiken en wantoestanden toelaten.

Is een asbestinventaris verplicht bij verkoop woning?

In de media werd de laatste tijd al een aantal keer bericht over een verplichte asbestinventaris bij de verkoop van particuliere woningen. Dit initiatief wordt inderdaad onderzocht, bevestigt ook OVAM. De maatregel kadert in het asbestafbouwplan van de Vlaamse Overheid om Vlaanderen tegen 2040 asbestveilig te maken. Regelgevingen of beslissingen hierover zijn nog niet vastgelegd. Het doel van de asbestinventaris is om woningeigenaars te informeren en sensibiliseren over het voorkomen van asbesttoepassingen en de potentiële risico's die hieraan verbonden zijn.

Bronnen:

- www.asbestinfo.be
- www.ivarem.be
- www.health.belgium.be/nl/veel-gestelde-vragen-over-asbest